

บทที่ 4

ความผิดอันยอมความได้ในกฎหมายไทย

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างรัฐกับเอกชน โดยกำหนดการกระทำที่เป็นความผิด และกำหนดบทลงโทษต่อการกระทำผิดนั้นๆ เพื่อความมั่นคงภายในรัฐ แม้ว่าการกระทำผิดบางฐานจะมีผลกระทบต่อบุคคลโดยตรง แต่ก็ถือว่าการกระทำนั้นกระทบต่อส่วนรวม ถึงอย่างไรก็ตามยังมีบางกรณีที่กฎหมายยังละเว้นโทษต่อการกระทำผิดบางฐานที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะเอาความผู้กระทำผิด

สำหรับประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาได้แบ่งความผิดออกเป็น 2 ประเภทคือ ความผิดอันยอมความได้และความผิดอาญาแผ่นดิน (ความผิดที่ยอมความกันไม่ได้) การแบ่งความผิดดังกล่าวนั้นเป็นการใช้เกณฑ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทำความผิด¹ ซึ่งความเสียหายในที่นี้หมายถึงความเสียหายที่กระทบต่อบุคคลมากกว่ากระทบต่อสังคม ความผิดฐานใดที่ยอมความกันได้นั้นกฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาก็มิได้มีการบัญญัติถึงคำนิยามของความผิดอันยอมความได้² ใช้อย่างชัดเจน นอกจากนี้คำว่าความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา กับคำว่าความผิดต่อส่วนตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นคือความผิดประเภทเดียวกัน²

ความผิดอาญาอันยอมความได้³ หมายถึง ความผิดอาญาประเภทซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชนคนหนึ่งคนใดเป็นส่วนตัว มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือสังคม และความผิดใดจะเป็นความผิดอาญาอันยอมความได้นั้น กฎหมายจะต้องระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานยักยอก น้อ โกง หมิ่นประมาท ทำให้เสียทรัพย์ อนาคต ช่มชู้นกระทำชำเรา ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงิน เป็นต้น ความผิดอาญาอันยอมความได้นี้ เจ้าพนักงานของรัฐจะดำเนินคดีได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ ต่อเจ้าพนักงานตามกฎหมายเสียก่อน

¹ พงศ์อิทธิ ภูษิต โภชโยโคย, “ความผิดต่อส่วนตัว : ศึกษาปัญหาการดำเนินคดีในศาล”, วารสารกฎหมายฉบับบัณฑิตศึกษา (2554): 173.

² สุรพงษ์ เอี่ยมแทน, “ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน (ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ)” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2544. หน้า 2.

³ คลังปัญญาไทย. ความผิดอาญาอันยอมความได้. ม.ป.ป. ที่มา :

<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1>

และต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นต้นไป สำหรับคดีความผิดประเภทนี้ หากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป ก็สามารถถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความได้ก่อนคดีจะสิ้นสุด ซึ่งจะเป็นผลให้คดีดังกล่าวระงับไป

นอกจากนี้ความผิดอันยอมความได้⁴ ยังเป็นความผิดอาญาประเภทที่นักนิติศาสตร์ใช้เรียกว่าเป็นความผิดประเภท ที่ต้องอาศัยเจตนากรรมของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีซึ่งมีความแตกต่างจากความผิดอาญาแผ่นดิน เพราะความผิดอาญาแผ่นดินนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น รัฐสามารถดำเนินคดีได้โดยไม่ต้องอาศัยความยินยอมหรือเจตนากรรมของผู้เสียหาย

ด้วยเหตุที่ความผิดอันยอมความได้เคารพเจตนาของผู้เสียหายว่าประสงค์ที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือไม่ ดังนั้น ความผิดอันยอมความได้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาล เพราะถ้าหากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะเอาความกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา คดีย่อมไม่เข้าสู่การพิจารณาของศาลและเป็นผลให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปได้อย่างรวดเร็ว

4.1 ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญามี 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดอันยอมความได้โดยทั่วไป และความผิดอันยอมความได้โดยมีเงื่อนไข⁵ ความผิดอันยอมความได้โดยทั่วไป หมายถึง ความผิดที่ผู้เสียหายและผู้ต้องหา หรือจำเลยสามารถตกลงยอมความกันได้โดยอิสระ ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ ซึ่งมีทั้งสิ้น 30 ฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา อนุจาร หน่วงเหนี่ยวกักขัง ยักยอก ฉ้อโกง ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก เป็นต้น

ส่วนความผิดอันยอมความได้โดยมีเงื่อนไข หมายถึง ความผิดที่ปกติจะเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ แต่เมื่อมีข้อเท็จจริงหรือเงื่อนไขในทางอัตวิสัย (subjective condition) บางประการเกิดขึ้น ความผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งความผิดประเภทนี้ได้แก่ความผิดที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 71 ทั้งนี้ เงื่อนไขในทางอัตวิสัยดังกล่าว⁶ คือ ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติกัน ได้แก่ ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุพการี

⁴ เศรษฐบุตร อิทธิธรรมวินิจ และคณะ. การลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาล : ศึกษากรณีการกำหนดความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา, ม.ป.ป. ค้นหาออนไลน์ : images.cwinyawat.multiply.multiplycontent.com/.../article.doc?

⁵ เพิ่งอ้าง.

⁶ นพรัตน์ อักษร. ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2532.

ผู้สืบสันดานโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือพี่น้องและการกระทำดังกล่าวต้องเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินในบางฐานความผิดเท่านั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น เช่นมิใช่ผู้เกี่ยวข้องกันตามกฎหมาย หรือมีการกระทำต่อทรัพย์สินที่สร้างผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย ฯลฯ ความผิดดังกล่าวไม่สามารถยอมความได้

เหตุที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้ความผิดดังกล่าวสามารถยอมความได้โดยมีเงื่อนไขเนื่องจากลักษณะความสัมพันธ์ใกล้ชิดของบุคคลในฐานะคู่สมรสหรือญาติอาจมีการกระทบกระทั่ง หรือกระทำความผิดต่อกันในบางเรื่อง หากไม่มีการลดหย่อนผ่อนปรนอาจทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวต้องร้าวฉาน กฎหมายจึงกำหนดให้ความผิดที่โดยปกติยอมความไม่ได้ให้เป็นความผิดที่สามารถยอมความได้เพื่อไม่ให้ความผิดอาญากระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสถาบันพื้นฐานของสังคมอย่างสถาบันครอบครัว

4.1.1 ลักษณะของความผิดอันยอมความได้

จากการศึกษาพบว่า ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะสำคัญบางประการ ได้แก่

1) เป็นความผิดที่มีวัตถุประสงค์ต้องการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นการส่วนตัว⁷

แม้วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายอาญาคือการมุ่งคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมด้วยการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับการแสดงพฤติกรรมนั้น แต่การดำเนินคดีในความผิดบางฐานอาญากระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ ชื่อเสียง เกียรติคุณของผู้เสียหาย เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หมิ่นประมาท ผู้เสียหายอาจไม่เข้าแจ้งความร้องทุกข์เพราะเกรงว่าต้องดำเนินคดีต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ดังนั้น ความผิดบางประเภทจึงจำเป็นต้องให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะฟ้องร้องดำเนินคดี หรือยุติการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดด้วยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันก่อนคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย

2) ต้องมีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

เนื่องจากโดยปกติ การกระทำความผิดอาญาถือว่าเป็นความผิดที่กระทำต่อรัฐและสังคม ดังนั้น จึงต้องถือว่า รัฐเป็นผู้เสียหาย รัฐจึงมีอำนาจดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามมาตรการบังคับของกฎหมายอาญา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในรัฐด้วยเหตุนี้ หากความผิดใดเป็นความผิดที่ไม่ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย หรือที่เป็นความผิดอันยอมความได้ กฎหมายจะเขียนบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ เป็นต้นว่า กรณีตาม

⁷ เศรษฐบุตร อธิธิธรรมวินิจ และคณะ. อ้างแล้ว.

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 281 ที่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “การกระทำความผิดตามมาตรา 276 วรรคแรก⁸ และมาตรา 278⁹ นั้น ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำรับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือไม่ได้เป็นการกระทำแก่บุคคลตั้งระบุไว้ในมาตรา 285¹⁰ เป็นความผิดอันยอมความได้” หรือความผิดมาตรา 284 ที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “ผู้ใดพาผู้อื่นไปเพื่ออนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท ผู้ใดซ่อนเร้นบุคคลซึ่งถูกพาไปตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พาไปนั้น ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้” เป็นต้น ส่วนความผิดใดที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ต้องถือว่าความผิดฐานนั้น หรือมาตรานั้นมิใช่ความผิดที่ยอมความได้

3) มีมาตรการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหาย

โดยเหตุที่ความผิดอันยอมความได้เคารพการแสดงเจตนาของผู้เสียหาย ดังนั้น กฎหมายจึงมีกระบวนการเฉพาะเพื่อกระตุ้นให้ผู้เสียหายได้สนใจกับการดำเนินคดีเพื่อมิให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม เช่น การกำหนดอายุความสำหรับการแจ้งความร้องทุกข์ เป็นผลให้หากผู้เสียหายเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดอายุความทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องดำเนินคดีต่อผู้ต้องหา ทั้งผู้เสียหายยังไม่สามารถฟ้องศาลด้วยตนเองด้วย โดยถือว่า สิทธิในการดำเนินคดีอาญานั้นถูกระงับไป

4) เจตนาของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดำเนินคดี

ในคดีความผิดอันยอมความได้ หากผู้เสียหายไม่แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ๓ ข้อมไม่มีอำนาจสอบสวนคดีที่กล่าวหา นอกจากนั้น หากผู้เสียหายประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือต่อศาล ย่อมสามารถทำได้เสมอ ทั้งยังไม่มีรูปแบบในการถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งผลของการถอนคำร้องทุกข์ที่ถูกต้องตามกฎหมายย่อมทำให้สิทธิ

⁸ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น โดยชูเชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท.

⁹ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปี โดยชูเชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

¹⁰ บุคคลที่ระบุในมาตรา 285 มีคือ ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล.

ในการดำเนินคดีอาญาระงับไป เมื่อถอนคำร้องทุกข์แล้วผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในความผิดฐานนั้นได้อีก

ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การกระทำผิดทางอาญาเป็นการกระทำที่กระทบต่อทั้งบุคคลและสังคม ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษ และการลงโทษนั้นมันอยู่ที่ว่าการกระทำผิดนั้นจะมีผลร้ายแรงอย่างไร โดยผลร้ายที่เกิดจากการกระทำนั้นมีผลต่อความหนักเบาของการลงโทษ ถ้าการกระทำนั้นหากมีผลร้ายต่อสังคมมากกว่าต่อบุคคล การลงโทษก็จะหนักกว่า แม้แต่การเรียบเรียงความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ผู้ร่างก็ได้เรียบเรียงตามผลของการกระทำเป็นสำคัญ¹¹ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการกระทำผิดบางฐานที่เห็นว่ามีผลร้ายต่อบุคคลมากกว่าต่อสังคม ความผิดฐานนั้นๆกฎหมายอาญาจึงบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะในความเป็นจริงแล้วกฎหมาย สังคม และมนุษย์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ และกฎหมายเองก็เป็นสิ่งสำคัญในการปกครองรัฐที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่สังคมก็มีการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูป แก้ไข ปรับปรุง อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นกฎหมายที่เป็นดั่งเสาหลักในการบริหารและปกครองประเทศ¹² นั้น ต้องสามารถตอบสนองได้กับความต้องการส่วนมากในสังคม รัฐนั้นถึงจะมีความสงบได้ ดังเช่นการบัญญัติความผิดอาญาบางฐานให้ยอมความกันได้นั้นก็เป็นการผ่อนผันไม่ทำให้สังคมมีความเดือดร้อนมากเกินไป และทำให้สังคมมีความสงบไปพร้อมๆกัน โดยเห็นได้ถึงถึงความสำคัญในประเด็นนี้กฎหมายอาญาจึงบัญญัติให้ความผิดบางฐานสามารถยอมความกันได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้¹³

- (1) ความผิดเกี่ยวกับการค้าบางมาตรา เช่นความผิดตามมาตรา 272 เป็นความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงทางการค้า
- (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศบางมาตรา เช่นความผิดตามมาตรา 276 วรรคแรกข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น ความผิดตามมาตรา 278 กระทำอนาจาร และความผิดตามมาตรา 284 พาบุคคลไปเพื่อการอนาจาร
- (3) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียงบางมาตรา เช่นความผิดตามมาตรา 309 วรรคแรก ข่มขืนใจผู้อื่น ความผิดตามมาตรา 310 วรรคแรก หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังและความผิดตามมาตรา 311 วรรคแรก หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยประมาท

¹¹ คณิต ฉ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด (กรุงเทพฯ ๑: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 31.

¹² ประสิทธิ์ โฆวิทกุล, “กฎหมายเป็นเสาหลักของแผ่นดินในการบริหารและปกครองประเทศ”, วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2554-2555) : 11.

¹³ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ (กรุงเทพฯ ๑: วิญญูชน, 2554), หน้า 190-382.

- (4) ความผิดฐานเปิดเผยความลับ เช่นความผิดตามมาตรา 322 การเปิดเผยจดหมาย โทรเลข หรือเอกสาร ความผิดตามมาตรา 323 การเปิดเผยความลับที่ได้จากหน้าที่หรืออาชีพ และความผิดตามมาตรา 324 การแสวงหาประโยชน์จากความลับ
- (5) ความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่นความผิดตามมาตรา 326 การหมิ่นประมาท ความผิดตามมาตรา 327 การหมิ่นประมาทคนตาย และความผิดตามมาตรา 328 การหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา
- (6) ความผิดฐานน้อโกงบางมาตรา เช่นความผิดตามมาตรา 341 ความผิดฐานน้อโกง ความผิดตามมาตรา 342 ความผิดฐานน้อโกงแต่มีเหตุให้เพิ่มโทษ ความผิดตามมาตรา 344 ความผิดฐานน้อโกงแรงงาน ความผิดตามมาตรา 345 ความผิดฐานน้อโกงค่าอาหาร ความผิดตามมาตรา 346 ความผิดฐานชักจูงเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น และความผิดตามมาตรา 347 ความผิดฐานน้อโกงประกันภัย
- (7) ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ เช่นความผิดตามมาตรา 349 ทำแก่ทรัพย์สินที่จำนำไว้ และความผิดตามมาตรา 350 ย้ายทรัพย์สินหรือแกล้งเป็นหนี้
- (8) ความผิดฐานชักยอก เช่นความผิดตามมาตรา 352 ชักยอกทรัพย์สินของผู้อื่นและชักยอกทรัพย์สินที่ผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิด หรือเป็นทรัพย์สินสินหาย ความผิดตามมาตรา 353 ชักยอกทรัพย์สินที่ตนมีหน้าที่ดูแล ความผิดตามมาตรา 354 ความผิดฐานชักยอกที่เป็นเหตุเพิ่มโทษ และความผิดตามมาตรา 355 ชักยอกทรัพย์สินมีค่าที่ซ่อนหรือฝังไว้
- (9) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามมาตรา 358 และมาตรา 359
- (10) ความผิดฐานบุกรุกบางมาตรา เช่นความผิดตามมาตรา 362 ความผิดฐานบุกรุกก่อสร้างหรือทรัพย์สิน ความผิดตามมาตรา 363 ความผิดฐานชักย้าย ทำร้ายเครื่องหมายเขตและความผิดตามมาตรา 364 ความผิดฐานบุกรุกอาคาร หรือเคหสถานโดยไม่มีเหตุอันสมควร
ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะมีรายละเอียดในภาคผนวก ค เนื่องจากไม่สามารถกล่าวไว้ในส่วนนี้ได้ทั้งหมด

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ขอมความกันได้เพราะเป็นญาติ

ความผิดทางอาญาบางประเภท ถ้าผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อบุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกัน แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันขอมความได้ก็ให้เป็นความผิดอันขอมความได้¹⁴

¹⁴ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. อ้างแล้ว.

ความผิดดังกล่าว ได้แก่ ความผิดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึง 336 วรรคแรกและมาตรา 341 ถึงมาตรา 364 ของประมวลกฎหมายอาญาและถ้าเป็นการกระทำที่สามีกระทำต่อภริยาหรือภริยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ¹⁵

ผู้บุพการี หมายถึง ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ทวด ผู้สืบสันดาน หมายถึง ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ ไม่หมายความถึงบุตรบุญธรรม

พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน หมายถึง การร่วมบิดามารดาเดียวกันตามข้อเท็จจริงแม้ว่าจะเป็นบุตรนอกกฎหมายของบิดา

ความผิดที่ระบุได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ วิวังทรัพย์ เฉพาะที่ไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ความผิดฐานฉ้อโกง ฐานโกง เจ้าหนี้ ฐานยักยอก ฐานรับของโจร ฐานทำให้เสียทรัพย์ และฐานบุกรุก

ความผิดดังกล่าวมีบางประเภทซึ่งได้กล่าวไว้แล้ว ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง ฐานโกง เจ้าหนี้ ฐานยักยอก ฐานรับของโจร ฐานทำให้เสียทรัพย์ และฐานบุกรุก ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้อยู่แล้ว

ส่วนความผิดฐานลักทรัพย์และวิวังทรัพย์ ฉ้อโกง รับของโจร โดยปกติแล้วเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความกันได้ แต่หากเป็นบุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อบุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกันก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้¹⁶

4.2 การดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้

4.2.1 หลักการดำเนินคดีอาญา

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อบุคคลได้กระทำความผิดทางอาญาบุคคลผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษ แต่อย่างไรก็ตามการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดทุกฐานความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายอาญา ย่อมส่งผลทำให้สังคมเกิดสภาพเคียดขาดไม่มีการยึดหยุ่นในสภาพสังคมปัจจุบันที่เป็นจริงหรืออาจก่อให้เกิดผู้เสียหายได้รับความเสียหายมากขึ้น

¹⁵ มาตรา 71 ประมวลกฎหมายอาญา.

¹⁶ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบาย หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นก่อนก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จีระการพิมพ์, 2551.

ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเกิดประโยชน์และสอดคล้องกับสภาพสังคม ประชาชน และหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม จึงได้บัญญัติให้ความผิดทางอาญาบางชนิดที่ กระทบกระเทือนต่อผู้เสียหายเป็นการส่วนตัวเป็นความผิดอันยอมความได้ และการดำเนินคดีก็มี ลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป

เมื่อพิจารณาตรวจสอบตามบัญญัติของกฎหมายอาญา น่าจะมีเหตุผลที่กฎหมายบัญญัติเอา ความผิดบางเรื่องให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่บางเรื่องยอมความกันไม่ได้ ซึ่งน่าจะพิจารณา ได้จากแนวความคิดการแบ่งประเภทกฎหมายอาญาดังต่อไปนี้

1. พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา โดยเนื้อหาของการดำเนินการก็เพื่อที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือยืนยัน ความผิด เพื่อกำหนดโทษหรือมาตรการอื่นๆ หรือเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้การดำเนินคดีอาญายังเป็นการกระทำเพื่อให้กฎหมายอาญาได้มีการบังคับใช้เพื่อทำให้ เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม โดยพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม แต่เดิมการลงโทษมีลักษณะ เป็นสิทธิของผู้เสียหายที่ดำเนินการเอาผิดแก่ผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย การดำเนินคดีจึงเป็นหลัก การดำเนินคดีอาญาโดยบุคคลผู้เสียหาย ยังไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของสังคม รัฐจึงไม่เข้ายุ่งเกี่ยวโดยเป็น หน้าที่ของบุคคลผู้เสียหายจะต้องจัดการหาพยานมาพิสูจน์ให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดเอง ดังนั้นการ ดำเนินคดีอาญาจึงเป็นหน้าที่ของบุคคลที่ถูกประทุษร้าย จึงมักก่อให้เกิดการทวีความรุนแรงในการ แก่แค้น จนการกระทำผิดทางอาญานั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อประโยชน์ของสมาชิกในสังคม จึงพัฒนาเป็นหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนซึ่งเป็นแนวคิดแบบปัจเจกชนนิยมและพัฒนาไปเป็น หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจนถึงปัจจุบันที่จะกล่าวได้ดังต่อไปนี้¹⁷

(1) พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย

การร้องทุกข์เป็นเรื่องของผู้เสียหายโดยเฉพาะซึ่งกฎหมาย ป.วิ. อาญา มาตรา 2 (7) ให้สิทธิ แก่ผู้เสียหายเป็นผู้ร้องทุกข์ได้¹⁸ เมื่อเกิดคดีอาญาขึ้นเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะฟ้องร้องวิงวอนหา พยานมาให้ศาลตัดสินเอง ภาระจึงตกแก่ผู้เสียหาย แม้ว่าในปัจจุบันการควบคุมอาชญากรรมเป็น หน้าที่ของรัฐก็ตาม โดยวัฒนธรรมเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยก็ยังเป็นของผู้เสียหายใน กระบวนการดำเนินคดี ฟ้องคดี และดำเนินคดีอาญาเองได้จนถึงที่สุด

¹⁷ พนิดา อรรถเศรษฐัง. ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน. เอกสารวิชาการการอบรม หลักสูตรผู้พิพากษาชั้นต้น สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, 2547.

¹⁸ ชาตรี ศรีนวลนัด. คำอธิบายกฎหมาย เรื่องความยินยอมในคดีอาญา ความผิดอันยอมความได้. พิมพ์ ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สี่พระยาทนายความและการบัญชี, 2528.

การที่เปิดโอกาสให้บุคคลผู้เสียหายเข้ามามีสิทธิเป็นเงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาจึงมีข้อเสียอยู่บ้าง กล่าวคือ ระหว่างการพิจารณาคดีบุคคลผู้เสียหายอาจจะถูกการข่มขู่ทำให้กลัว หรือเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอาญาโดยถือว่าไม่ได้รับประโยชน์จากผู้กระทำความผิด หรือเพราะเหตุที่ไม่เห็นประโยชน์ที่จะฟ้องร้องเป็นความกันในศาลหรืออาจจะใช้ประโยชน์ในการฟ้องร้องคดีอาญา เพื่อข่มขู่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยมิชอบหรือไม่มีบุคคลรับผิดชอบการฟ้องคดี เป็นต้น

กรณีความผิดอันยอมความได้ การให้สิทธิแก่บุคคลผู้เสียหายเข้ามาเป็นเงื่อนไขของการให้อำนาจแก่พนักงานของรัฐนี้ก็เป็นอย่างดี เพราะความผิดประเภทนี้ บางกรณีไม่เป็นการกระทบต่อสังคม แต่เป็นการกระทบต่อผู้เสียหายโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคแรก และมาตรา 278 นั้น ถ้ามิได้กระทำต่อหน้าธารกำนัลและไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย จึงเป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะการกระทำผิดลักษณะนี้ไม่เป็นลักษณะกระทบต่อสังคมโดยรวม และทำให้ผู้เสียหายมิต้องได้รับความอับอายจากการกระทำความผิด หรือเพื่อเป็นการรักษาความลับของบุคคลผู้เสียหายเองได้ตามเจตนารมณ์ที่ได้มีตามบทบัญญัติ

(2) พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน

การพิจารณาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน เป็นระบบการดำเนินคดีที่ถือว่าประชาชนทุกคนเป็นหน่วยหนึ่งของรัฐหรือสังคม ถ้ามีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ประชาชนทุกคนมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องอยู่ด้วย และถือว่ามีหน้าที่ในการฟ้องร้องและดำเนินคดี จึงทำให้ประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหาย แนวความคิดเช่นนี้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในระบบกฎหมายโรมัน โดยจำแนกความผิดระหว่างการกระทำผิดต่อส่วนตัว กับการกระทำความผิดอาญาแผ่นดินออกจากกัน และจากการจำแนกการกระทำความผิดนี้เอง จึงทำให้เกิดมีการฟ้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน และในปัจจุบันประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ให้อำนาจแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเกิดจากอดีตประชาชนซึ่งอยู่ในอำนาจการปกครองของรัฐ แต่ขาดความเชื่อถือในองค์กรที่มีอำนาจจนถึงขั้นทำให้ประชาชนเกิดการปฏิเสธอำนาจรัฐจึงได้สถาปนาอำนาจรัฐสภาขึ้นมาแทนอำนาจกษัตริย์ ซึ่งในที่สุดอำนาจรัฐสภาได้รับการยอมรับว่าเป็นอำนาจสูงสุด และในรัฐธรรมนูญไอร์แลนด์ มาตรา 40 ข้อ 3 (1) ได้บัญญัติว่า รัฐรับรองในกฎหมายว่ารัฐจะคุ้มครองและรักษาสิทธิเฉพาะตัวของประชาชนเท่าที่จะกระทำได้โดยกฎหมาย¹⁹

¹⁹ พนิดา อรรถเศรษฐัง. อ้างแล้ว.

ดังนั้น ประชาชนจึงมีสิทธิที่จะฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาได้ตามหลักการดำเนินคดีอาญา โดยประชาชน โดยที่ถือว่าอำนาจฟ้องคดีอาญาเป็นของประชาชนทุกคนและบุคคลเหล่านั้นย่อมมีสิทธิได้ทั้งการเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญา

สำหรับประเทศไทยก็ได้รับแนวคิดของหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่มีลักษณะพิเศษตรงข้อที่ว่าใช้หลักผสม กล่าวคือ มีบทบัญญัติให้สิทธิเอกชนฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็ให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจฟ้องคดีอาญาด้วย ดังในบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 28 บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาคือ (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาตให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ จึงเป็นการยอมรับในแนวความคิดของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ซึ่งเป็นการยินยอมให้เป็นบุคคลผู้เสียหายเข้ามามีอำนาจเป็นเงื่อนไขการเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญา หรือเป็นเงื่อนไขในการระงับการดำเนินคดีอาญา และเมื่อศึกษาตามประวัติศาสตร์กฎหมายของประเทศไทย การฟ้องร้อง และดำเนินคดีอาญาในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาตลอดถึงสมัยกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ไม่มีอัยการฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน บุคคลผู้เสียหายต้องดำเนินการฟ้องร้องจัดหาพยาน และดำเนินคดีอาญาในศาลด้วยตนเอง ลักษณะเช่นนี้จึงแสดงว่า ประเทศไทยก็ยอมรับการให้สิทธิแก่บุคคลผู้เสียหายฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาเองได้ในอดีต²⁰ ซึ่งการที่ประเทศไทยยอมรับการให้บุคคลฟ้องคดีอาญาเองได้ เท่ากับเป็นการยอมรับหลักของประเทศอังกฤษที่ว่าทั้งผู้เสียหายและอัยการก็เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ โดยถือว่าพลเมืองทุกคนมีพันธะหน้าที่ตามกฎหมายดั้งเดิม ที่จะต้องช่วยกันรักษากฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง หรืออาจจะเรียกว่าประเทศไทยยอมรับ “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน” ในเรื่องที่ว่ามิบบทบัญญัติการให้สิทธิบุคคลเข้ามาเป็นเงื่อนไขให้อำนาจการเริ่มคดีอาญาและระงับการดำเนินคดีอาญา

ส่วนข้อดีของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนก็คือ ทำให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องร้องคดีอาญาเองได้โดยเป็นการทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจรัฐ และมีการป้องกันมิให้พนักงานของรัฐใช้อำนาจไปในทางมิชอบ

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมิได้เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นที่มีใช้พนักงานอัยการและผู้เสียหายฟ้องดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำผิดได้ แต่ในกฎหมายพิเศษบางฉบับอนุญาตให้บุคคลอื่นที่มีใช้ผู้เสียหายตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสามารถฟ้องคดีดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการ

²⁰ เศรษฐบุตร อธิธรรมวินิจ. อ้างแล้ว.

กระทำความผิดต่อกฎหมายรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ตัวอย่างของกฎหมายพิเศษเหล่านั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 51 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 64²¹ เป็นต้น

(3) พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ

การดำเนินคดีโดยรัฐ เป็นหลักการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นใหม่ โดยเดิมทีเดียวการดำเนินคดีอาญาเป็นสิทธิของเอกชนผู้เสียหาย หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการดำเนินคดีอาญา โดยผู้เสียหายมีแนวความคิดทางปัจเจกชนนิยม ซึ่งเป็นแนวความคิดให้เอกชนมีสิทธิเสรีภาพมาก แต่หลักการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นแนวความคิดทางอรรถประโยชน์นิยม คือ การกระทำใดที่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสังคมรัฐซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจะต้องเข้าไปดำเนินการป้องกันการทำที่กระทบกระเทือนสังคมนั้น

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐมีแนวคิดพื้นฐานหรือแหล่งที่มาจากประเทศในภาคพื้นยุโรปเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของสมาชิกในสังคมหรืออาจเรียกว่า ประชาชน สาธารณะ ประเทศที่ใช้หลักดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ส่วนมากจะมีหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเรียกว่า “พนักงานอัยการ” เป็นสถานภาพเป็นตัวแทนของรัฐ โดยมีภาระหน้าที่สามารถจำแนกได้ 3 ประการ²²

- (1) ภาระหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมในทางอาญา
- (2) ภาระหน้าที่ในการรักษาประโยชน์ของรัฐ
- (3) ภาระหน้าที่ในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

ดังนั้น จึงอาจเรียกได้ว่าภาระหน้าที่ของพนักงานอัยการข้างต้นนี้มีความสำคัญแตกต่างจากกันแต่ก็มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสังคมส่วนรวมเหมือนกัน โดยมีแนวทางหลักการปฏิบัติของการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันมี 2 แนวทาง²³ คือ

1. หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ในกรณีที่มีการกระทำความผิด พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีโดยพลการ และมีจำต้องคำนึงถึงว่าจะมีการร้องทุกข์กล่าวโทษไว้หรือไม่ และเมื่อสอบสวนแล้วพนักงานอัยการจะต้องฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาไปโดยไม่อาจใช้ดุลพินิจในการเลือกปฏิบัติ ดังนั้นพนักงานอัยการจะต้องฟ้องร้องคดีตามกฎหมายโดยไม่อาจใช้ดุลพินิจในทางเลือกปฏิบัติได้

²¹ เศรษฐบุตร อธิธรรมวินิจ และคณะ. อ้างแล้ว.

²² เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. อ้างแล้ว.

²³ พนิดา อรรถเศรษฐัง. อ้างแล้ว.

2. หลักดำเนินคดีโดยดุลพินิจ เป็นหลักที่เปิดโอกาสให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจเลือกปฏิบัติในการฟ้องหรือไม่ฟ้อง เพื่อสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละคดี แม้ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว อัยการใช้ดุลพินิจไม่ดำเนินคดีโดยคำนึงถึงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาหรือส่วนได้เสียของสังคม หรือนโยบายของรัฐที่เรียกว่านโยบายสาธารณะอัยการจึงสามารถฟ้องคดีตามดุลพินิจได้

ตามแนวคิดพื้นฐานของหลักดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่มีสิทธิในการเข้ามาฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญา โดยมีประโยชน์ของรัฐหรือของสังคมเหนือกว่าประโยชน์ของบุคคล รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้ใช้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาในการรักษาความสงบเรียบร้อย แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน บางประเทศจึงเปิดโอกาสให้บุคคลผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้เฉพาะความผิดบางฐาน ซึ่งในกรณีลักษณะเช่นนี้ เป็นมาตรการให้สิทธิแก่บุคคลผู้เสียหายเฉพาะความผิดที่ไม่กระทบต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

ส่วนประเทศไทยใช้หลักดำเนินคดีโดยรัฐ²⁴ ซึ่งมีพนักงานอัยการเป็นตัวแทนฟ้องร้องและดำเนินคดีในความผิดที่เกิดขึ้น แต่ก็ให้สิทธิเอกชนผู้เสียหายในการฟ้องร้องคดีอาญาอย่างกว้างขวาง เช่นความผิดที่เป็นความผิดอันยอมความได้บุคคลผู้เสียหายได้เป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญา ดังที่บัญญัติในมาตรา 121 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว²⁵ ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

การกระทำความผิดอาญาทั่วไปที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลผู้เสียหายให้ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นโดยตรง จึงน่าจะเป็นกรณีที่มีการบัญญัติให้เป็นความผิดต่อส่วนตัว เพราะการดำเนินคดีต่อไปไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคม เนื่องจากความผิดมีเพียงผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายเท่านั้นที่รู้ข้อเท็จจริงของการกระทำผิด ถ้าหากมีการดำเนินคดีจำต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายมากขึ้น เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หรืออนาจาร เป็นต้น ส่วนความผิดที่ผู้เสียหายไม่ได้รับผลกระทบโดยเฉพาะเจาะจง การกระทำผิดย่อมก่อความเสียหายแก่สังคมโดยรวมจึงไม่อาจยอมความได้ เพราะจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาในความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งส่วนรวมได้รับความเสียหาย

ดังนั้น ในความผิดอันยอมความได้หากผู้เสียหายไม่ตั้งใจเอาความกับผู้กระทำความผิด เช่น ไม่ยอมร้องทุกข์ ตำรวจก็จะสอบสวนผู้กระทำความผิดไม่ได้ หรือหากดำเนินคดีต่อไป ผู้เสียหายถอนคำ

²⁴ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550), หน้า 33.

²⁵ อ้างแล้ว.

ร้องทุกข์สิทธิในการนำคดีนั้นก็ย่อมต้องระงับไป ส่วนความผิดอาญาแผ่นดินบุคคลผู้เสียหายไม่เป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีของรัฐ แม้บุคคลผู้เสียหายจะไม่เอาความก็ตามรัฐจะต้องสอบสวนคดีฟ้องร้องและพิจารณาพิพากษาคดีไปตามกฎหมาย

ด้วยเหตุที่ว่าสิทธิในการเป็นเงื่อนไขในอำนาจการเริ่มดำเนินคดีอาญาจึงต้องพิจารณาจากส่วนได้เสียที่ถูกกระทบจากการกระทำผิด ด้วยเหตุนี้ แม้จะได้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อฟ้องคดีอาญาเอง ก็ไม่ทำให้การฟ้องคดีอาญาโดยเอกชนหมดความสำคัญลงไปได้ เมื่อเป็นกรณีเช่นนี้จึงสมควรพิจารณาให้ส่วนได้เสียของฝ่ายหนึ่งเป็นหลักในการพิจารณา โดยมีทางออกในการพิจารณาจากผู้ได้รับผลกระทบมากน้อยกว่ากันที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้นเองระหว่างบุคคลผู้เสียหายหรือรัฐ โดยฝ่ายไหนได้รับความเสียหายมากกว่ากัน

2. พิจารณาตามคุณธรรมทางกฎหมาย

ในการศึกษาความผิดอาญาฐานต่างๆ นั้นสมควรที่จะต้องพิจารณาถึงสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง ซึ่งเป็นเรื่องในทางความคิด หรือ “คุณธรรมทางกฎหมาย” ตามตำรากฎหมายของศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร เพราะในการบัญญัติความผิดอาญาไม่ว่าผู้บัญญัติจะได้คำนึงถึงคุณธรรมทางกฎหมายโดยตรงหรือไม่ แต่การบัญญัตินั้นแสดงให้เห็นถึงการยอมรับเอาคุณธรรมทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเข้าไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ แต่เป็นสิ่งที่ปรากฏในทางความคิดหรือเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม กล่าวโดยเฉพาะเป็นสิ่งที่เป็ “ประโยชน์” หรือเป็นสิ่งที่เป็ “คุณค่า”²⁶

ดังนั้นในการที่จะให้สังคมมีความผาสุก มนุษย์ทุกคนต้องเคารพและไม่ละเมิดประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน การละเมิดประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันจึงเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย ดังนั้นคุณธรรมทางกฎหมายจึงหมายถึงประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง

โดยประโยชน์ของคุณธรรมทางกฎหมาย กล่าวได้คือ²⁷

(1) คุณธรรมทางกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของความผิดอาญาฐานต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องช่วยในการตีความกฎหมายได้

(2) คุณธรรมทางกฎหมาย ช่วยในการแบ่งแยกจัดหมวดหมู่ ประเภทความผิดเพื่อการศึกษา

(3) โดยที่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นทั้งส่วนบุคคล เช่น ชีวิต เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ เป็นต้น และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม เช่น ความปลอดภัยของการจราจร สภาพความแท้ของ

²⁶ พนิดา อรรถเศรษฐัง. อ้างแล้ว.

²⁷ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. อ้างแล้ว.

เงินตรา การรักษาไว้ซึ่งความลับของประเทศในทางทหาร เป็นต้น ซึ่งการแบ่งแยกคุณธรรมทางกฎหมายออกดังกล่าวนี้ จะเป็นการช่วยการพิจารณาที่ว่าในกรณีใดบุคคลจึงจะสามารถป้องกันสิทธิของตนได้

เมื่อพิจารณาความผิดทางอาญารฐานต่างๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมายอาญาก็จะมีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นพื้นฐานอยู่ในบทบัญญัตินั้น จึงทำให้ทราบเหตุผลในบทบัญญัติความผิดอาญามาตราหนึ่งมาตราใด ในแต่ละฐานความผิดว่าเหตุใดความผิดอาญารฐานหนึ่งรัฐจึงบัญญัติให้เป็นความผิดที่ยอมความได้ และความผิดอาญาอีกฐานหนึ่งจึงเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน และการแบ่งแยกคุณธรรมทางกฎหมายออกเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลหรือที่เป็นส่วนรวม จึงมีผลต่อการพิจารณาเรื่องผู้เสียหาย กล่าวคือ ผู้ใดจะเป็นผู้เสียหายที่ถูกกระทบจากการกระทำผิดได้จะต้องขึ้นอยู่กับว่าเขาผู้นั้นเป็นผู้ถือ หรือเป็นเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมายนั้นหรือไม่ จึงต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่าอะไรคือคุณธรรมทางกฎหมายของบทบัญญัติความผิดอาญารฐานนั้นและพิจารณาขั้นต่อไปว่าคุณธรรมทางกฎหมายนั้นเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมหรือเป็นส่วนบุคคล ถ้าหากเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ถือว่ามหาชนหรือสังคมเท่านั้นเป็นผู้เสียหายจึงเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่จะเข้าดำเนินการ แต่ถ้าคุณธรรมทางกฎหมายเป็นส่วนบุคคลแล้ว จะต้องพิจารณาต่อไปอีกว่าผลของการกระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือสังคมมากกว่ากัน ถ้าสังคมส่วนรวมได้รับความเสียหายมากกว่าก็ถือว่ามีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่หากผลจากการกระทำผิดดังกล่าว กระทบกระเทือนต่อบุคคลผู้เสียหายที่แท้จริงมากกว่าความเสียหายที่สังคมได้รับก็ควรปล่อยให้สิทธิของผู้เสียหายที่จะตัดสินใจเองว่าสมควรเอาโทษผู้กระทำผิดหรือไม่ และในกรณีลักษณะเช่นนี้ผู้เป็นเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลอาจละเลยได้

ดังนั้น เงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดียอมจะต้องพิจารณาจากการกระทำผิดอาญาว่ากระทบต่อรัฐหรือผู้เสียหายและในบางกรณีผู้เสียหาย อาจมีการสละคุณธรรมกฎหมายกล่าวคือ²⁸ กฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ต่อปัจเจกบุคคล และบุคคลผู้มีส่วนได้เสียได้สละการคุ้มครองนั้นเสีย เพื่อมิให้การกระทำผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัตินั้นเป็นความผิด หรือเพื่อให้การกระทำผิดอาญานั้นได้รับการยกเว้นโทษ แต่การสละคุณธรรมทางกฎหมายของบุคคลผู้เสียหายอาจเป็นความผิดและไม่ได้รับการยกเว้นโทษ ถ้าสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองมิได้คุ้มครองเพียงบุคคลผู้เสียหายอย่างเดียว แต่บทบัญญัติของกฎหมายอาญายังประสงค์จะคุ้มครองต่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วยแล้ว การสละคุณธรรมทางกฎหมายตามกรณีลักษณะเช่นนี้

²⁸ พนิดา อรรถเศรษฐัง. อ้างแล้ว.

ย่อมเป็นการกระทำที่กระทบต่อส่วนรวมด้วย ผู้เสียหายจึงไม่สามารถเข้ามามีสิทธิในการให้อำนาจในการเริ่มคดีของรัฐได้

4.3. ผู้เสียหายกับการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดนี้ ซึ่งยังรวมถึงการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดด้วย ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปเป็นเรื่องของรัฐไม่ว่าผู้เสียหายหรือผู้ถูกประทุษร้ายจะประสงค์ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือไม่ รัฐก็มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ในบางความผิดและในบางกรณีการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดต้องขึ้นอยู่กับเจตจำนงของผู้เสียหายหรือผู้ถูกประทุษร้ายเป็นสำคัญ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นของมนุษย์ในสังคมย่อมมีอยู่มากมายตามสภาพสังคม แต่การที่จะใช้กฎหมายอาญาเข้าจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปัญหาย่อมจะเป็นการไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม จึงก่อให้เกิดการบัญญัติความผิดอันยอมความได้ โดยกฎหมายจะระบุไว้โดยเฉพาะ ส่วนความผิดที่มีได้ระบุไว้ว่าเป็นความผิดอันยอมความได้นั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

โดยความผิดอันยอมความได้มีหลักการลักษณะสามประการ คือ

- (1) เป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อย²⁹
- (2) เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนงของผู้เสียหาย และ

- (3) เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าความผิดอันยอมความได้มีพื้นฐานทางความคิดมีปัจจัยมาจากสิ่งต่อไปนี้คือ

- (1) ความผิดฐานนั้นๆ มีความเป็นอาชญากรรมสูง³⁰หรือไม่ ถ้าความผิดฐานใดมีความเป็นอาชญากรรมค่อนข้างน้อย กรณีอาจกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

- (2) ความผิดฐานนั้นๆ กระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลมากน้อยเพียงใด ถ้ากระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลมากจนไม่สมควรให้มีการดำเนินคดีโดยปราศจากเจตจำนงของผู้เสียหายแล้ว กรณีก็ชอบที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

²⁹ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. อ้างแล้ว.

³⁰ พึ่งอ้าง.

(3) ความผิดฐานนั้นๆ เรียกร้องการคุ้มครองผู้เสียหายเพียงใด ถ้าเรียกร้องและการดำเนินคดีจะเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายแล้ว ก็ชอบที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ดังนั้นอำนาจของรัฐในการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ย่อมขึ้นอยู่กับเจตจำนงของผู้เสียหาย

ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้จะต้องมีความยินยอมจากผู้เสียหาย ซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดของผู้เสียหายที่จะหยิบขกคดีขึ้นว่ากล่าวเอาโทษกับผู้กระทำผิด แม้ว่ารัฐจะได้รวบรวมพยานหลักฐานหรือรู้ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามความผิดที่ผู้เสียหายต้องให้อำนาจนี้จะต้องคำนึงถึงว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมไม่มาก หรือมีสิ่งทีกฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองส่วนบุคคลหรือเป็นความผิดที่คุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทยการร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญาความผิดอันยอมความได้มีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาในองค์กรของรัฐ กล่าวคือ ในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานการดำเนินการทั้งหลายนั้น ถ้าเป็นความผิดอันยอมความได้กฎหมายห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121³¹

ดังนั้น เมื่อมีผู้มาแจ้งความกับพนักงานสอบสวน ถ้าการแจ้งความนั้นเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามระเบียบเพื่อทำการสอบสวนดำเนินคดีต่อไป หากการแจ้งความนั้นมิใช่เป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือเป็นเรื่องทางแพ่งให้พนักงานสอบสวนลงรายงานประจำวันชี้แจงหลักกฎหมายไว้เป็นหลักฐานแล้วแจ้งให้ผู้แจ้งความทราบ เว้นแต่กรณีที่กระทำความผิดนั้นไม่จำเป็นต้องมีคำร้องทุกข์ เพราะเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนควรจะต้องสอบสวนว่าต้องมีมูลความผิดเป็นอาญาแผ่นดินหรือไม่ ถ้าปรากฏเป็นความผิดอาญาแผ่นดินแล้วเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการต่อไป และการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมีผลสำคัญต่ออำนาจการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 120 บัญญัติห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว หากไม่มีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายแล้ว อำนาจการดำเนินคดีอาญาของรัฐในความผิดอันยอมความได้ก็ย่อมจะมีขึ้นไม่ได้หรืออาจกล่าวได้ว่า การร้องทุกข์ในคดีอาญาความผิดอันยอมความได้เป็นเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดีอาญาแก่รัฐจึงเป็นสิ่งที่กฎหมายให้เป็น

³¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. อ้างแล้ว.

สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะต้องการดำเนินคดีหรือไม่ หากต้องการดำเนินคดีก็ใช้สิทธิตามกฎหมายนั้น ร้องทุกข์ได้ เมื่อการดำเนินคดีเป็น “สิทธิ” ของผู้เสียหายก็เป็นเรื่องที่ผู้เสียหายจะเป็นผู้ตัดสินใจ เลือกรับสิทธิของตนเอง ในการใช้สิทธิเลือกนี้จึงต้องเป็นอิสระปราศจากการบังคับ บังคับ หรือใช้กลอุบายต่างๆ ที่จะหลอกล่อให้ผู้เสียหายไปร้องทุกข์ มิฉะนั้นจะทำให้การได้คำร้องทุกข์มานั้น ต้องเสื่อมเสียหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ และการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นจะจัดขึ้นในขั้นตอนใดของการสอบสวนก็ได้ แม้พนักงานสอบสวนจะได้ทำการสอบสวนคดีนั้นไปบ้างแล้ว แต่ปรากฏว่าผู้เสียหายยังไม่ได้ร้องทุกข์เลยเช่นนี้ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องจัดให้มีการร้องทุกข์เสียให้ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้เป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 125 บัญญัติว่า³²

“เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้กระทำการสืบสวนหรือสอบสวนไปทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือ ให้ตกเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนนั้นจัดการให้มีการร้องทุกข์ตามระเบียบ ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 123 และ 124”

ลักษณะแห่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ย่อมเห็นได้ชัดว่า การร้องทุกข์นั้นสามารถกระทำในภายหลังจากที่ได้สอบสวนไปบ้างแล้ว หรือทั้งหมดได้ ในสภาพนี้ เมื่อสำนวนไปถึงพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการเห็นว่ายังไม่มีการร้องทุกข์ที่ถูกต้อง พนักงานอัยการก็อาจจะสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดการให้มีการร้องทุกข์ให้ถูกต้อง การจัดให้มีการร้องทุกข์ตามระเบียบก็ไม่มี ความหมายอันใดที่ถือว่าเป็นการร้องทุกข์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

การร้องทุกข์ จึงเป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งเงื่อนไขอันถูกต้องของการสอบสวน แต่จะได้มาในตอนที่ไหนของการสอบสวนนั้น ไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ จะได้มาก่อนเริ่มทำการสอบสวนหรือสอบสวนไปจนเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล ย่อมเป็นการได้มาโดยชอบที่ทำให้การสอบสวนนั้นถูกต้อง ข้อนี้ถือว่าเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของการสอบสวน ในตัวกฎหมายไม่ได้ถือเคร่งครัดถึงการได้คำร้องทุกข์มาในตอนที่ไหน เพียงแต่ขอให้ได้มาภายในอายุความตามกฎหมาย และได้มาด้วยความสมัครใจที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของการสอบสวนออกไปได้บ้าง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเจตจำนงของผู้เสียหายมีความสำคัญและจำเป็นในการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดอันยอมความได้ของไทย เพราะการร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหาย การร้องทุกข์จึงเป็นเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดีต่อองค์กร

³² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. อ้างแล้ว.

ในกระบวนการยุติธรรม ส่วนกรณีความผิดอาญาแผ่นดินผู้เสียหายมิได้มีอำนาจในการเป็นเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมรับร้องทุกข์พนักงานสอบสวนจะสอบสวนต่อไปก็ได้

สำหรับคดีความผิดอันยอมความได้เมื่อมีการดำเนินคดีไปแล้วสามารถระงับคดีได้ ดังนี้³³

(1) โดยการถอนคำร้องทุกข์ เนื่องจากความผิดอาญาอันยอมความได้นั้น เจ้าพนักงานจะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ (แจ้งความ) ต่อเจ้าพนักงานเสียก่อน และจะต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด ฉะนั้นเมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์และต่อมาเจ้าพนักงานได้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ไม่ว่าจะคดีอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ผู้เสียหายก็มีสิทธิที่จะระงับหรือยกเลิกคดีด้วยวิธีถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ต่อพนักงานอัยการ หรือต่อศาลได้โดยแจ้งต่อเจ้าพนักงานดังกล่าวว่าไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดต่อไป

(2) โดยการยอมความ สำหรับคดีอาญาอันยอมความได้นี้ เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดแล้ว และไม่ว่าคดีดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ผู้เสียหายก็มีสิทธิที่จะระงับคดีหรือยกเลิกคดีโดยวิธียอมความได้ การยอมความในคดีอาญาดังกล่าวไม่มีแบบวิธีอย่างใด เพียงแต่แสดงหรือกระทำการใด ๆ ซึ่งทำให้เห็นโดยชัดแจ้งว่าไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดต่อไป ก็เป็นอันใช้ได้แล้ว

(3) โดยการถอนฟ้อง การถอนฟ้องจะทำให้คดีสิ้นสุดหรือไม่ขึ้นอยู่กับคดีว่าเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน หรือความผิดอาญาอันยอมความได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 และมาตรา 36³⁴ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ เมื่อผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน แต่ได้ยื่นฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลด้วยตนเอง ในกรณีนี้แม้คดีดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุด เช่น กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา หากผู้เสียหายประสงค์จะระงับคดี หรือยกเลิกคดีก็สามารถทำได้โดยการถอนฟ้องได้ ซึ่งเมื่อถอนฟ้องไปแล้วก็จะนำคดีดังกล่าวมาฟ้องอีกไม่ได้

ดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำผิดและโทษ ซึ่งไม่ว่าประเทศใดก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ แต่ในการที่กฎหมายของประเทศต่างๆจะบัญญัติถึงฐานความผิดและบทลงโทษนั้นก็ขึ้นกับความเหมาะสมของของสังคม เช่นประมวลกฎหมายอาญาไทยที่บัญญัติ

³³ คลังปัญญาไทย. ความผิดอาญาอันยอมความได้. ม.ป.ป. ที่มา : www.panyathai.or.th/wiki/index.php

³⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. อ้างแล้ว.

ให้ความคิดอาณานิยมอยู่สองประเภทอย่างชัดเจน และอีกทั้งกำหนดมาตรการต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินคดีที่มีความแตกต่างกันดังที่กล่าวมานั้น ก็เป็นการเหมาะสมสำหรับสังคมไทย แม้ว่าจะมีคนบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยแต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยนิดซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของการกำหนดความคิดอันยอมได้ในบางฐานความคิด เช่นการศึกษาในหัวข้อประเภทความคิดอาณานิยมที่เหมาะสมสำหรับการข่มขืนกระทำชำเรา ของศิริรัตน์ ศิริจันทร์โท ซึ่งเป็นเรื่องปกติของสังคมที่คนจำนวนมากมักจะให้เข้าใจในเรื่องเดียวกันอย่างเดียวกันทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก หากแต่ต้องพิจารณาว่าสิ่งที่กฎหมายบัญญัติขึ้นนั้นทำให้สังคมมีความสงบอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาหรือไม่

อย่างไรก็ตามกฎหมายที่บัญญัติขึ้นนั้นก็เป็นผลงานการสร้างของคนในสังคมโดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายไม่ได้เป็นสิ่งที่ต้องหยุดอยู่กับที่ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเองก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สามารถควบคุมสังคมได้ ดังจะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาของไทยก็มีการแก้ไขมาหลายครั้งก่อนที่จะมาเป็นประมวลกฎหมายอาญาที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพื่อสอดคล้องกับลักษณะสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

กรณีทำนองเดียวกับสังคมลาวในปัจจุบันซึ่งก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระดับ และรัฐบาลได้มีนโยบายปกครองประเทศด้วยกฎหมาย ฉะนั้นกฎหมายแต่ละแขนงต้องสอดคล้องกับสังคมที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะกฎหมายที่ทำหน้าที่ในการรักษาความสงบของสังคม เช่นกฎหมายอาญา เพราะถ้ากฎหมายไม่มีความสอดคล้องแล้วจะเท่ากับยังเป็นการเพิ่มความไม่สงบให้แก่สังคมเสียมากกว่า

ถึงแม้ว่านโยบายในการปกครองประเทศระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวจะมีความแตกต่างกัน เนื่องด้วยระบอบการเมือง เศรษฐกิจ แต่กฎหมายนั้นก็มีความคล้ายคลึงกันคือมีวัตถุประสงค์สร้างความเสมอภาค ความยุติธรรม และสร้างความสงบในสังคม ดังนั้นการศึกษาที่ผ่านมาเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญาไทยได้บัญญัติความคิดอันยอมความได้ไว้กว้างกว่ากฎหมายอาญาของลาว อีกทั้งได้กำหนดมาตรการต่างๆไว้ระเอียดพอสมควรอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างสังคมทั้งสองต่อไป